

Informationsklass: K1

fi.remissvar@regeringskansliet.se

CC:

fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Per Eckemark

Generaldirektör

DATUM

DIARIENUMMER

2025-05-27

SVK Dnr 2025/1379

Remissvar över betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Kommentarer till betänkandet

Kap 1 – Konsekvensutredning

1 kap, avdelning "Vilka berörs av kommissionens förslag?", sid 16 i SOU:n (avsnitt 1.3.3, "Konsekvenser för staten")

- Svenska kraftnät föreslår att det utreds i vilken utsträckning svensk lagstiftning, såsom Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400; OSL) kan hindra svenska offentliga aktörers deltagande i internationella samarbeten på AI-området, och om sådana hinder kan påkalla ändringar av svensk rätt.

Skälen för Svenska kraftnäts ståndpunkt

Svenska kraftnät ser positivt på föreslagna internationella samarbeten, såsom det europeiska initiativet AI-factory. För de svenska offentliga aktörer vars arbete omfattas av OSL kommer det

dock att innebära en avvägning mot de intressen som OSL ska skydda innan uppgifter kan delas inom ramen för dessa samarbeten.

- Svenska kraftnät föreslår också att det utreds i vilken utsträckning staten kan medverka till att det i Sverige, EU och Europa skapas infrastruktur och andra förutsättningar som möjliggör säkra alternativ till amerikanska molntjänster.

Skälen för Svenska kraftnäts ståndpunkt

I vissa fall är det olämpligt att dela den data som offentlig sektor förvaltar med andra länder eller med länder utanför EU eller Europa. AI-tjänster driftas dock till stor del i amerikanska molntjänster, vilket medför vissa juridiska risker, liksom informationssäkerhetsrisker för konfidentialiteten och tillgängligheten; här kan särskilt nämnas tre sådana risker:

1. Svårare att uppfylla kraven i OSL och Dataskyddsförordningen¹
2. Att information som lagras och bearbetas i amerikanska molntjänster enligt amerikansk rätt blir nåbar för amerikansk underrättelsetjänst
3. Att ett beroende av tjänsterna inom offentlig sektor kan användas som ett politiskt påtryckningsmedel.

För att främja en lagenlig och säker informationshantering inom offentlig sektor, vid AI-användning och i övrigt, bör det därför utredas i vilken utsträckning staten kan medverka till att det inom Sverige, EU och Europa skapas fler och säkrare alternativ till amerikanska molntjänster. Skalfördelar finns för denna typ av lösningar och det kan i vissa fall vara effektivare med europeiskt samarbete än nationella initiativ. Ett exempel på detta är elsektorn, som redan i hög grad är integrerad inom Europa.

Kap 2 – En stabil grund att bygga på

2 kap, avdelning "Energi", sid 54 f. i SOU:n (sid 23 i färdplanen), avsnitten "AI och elkonsumtionen" och "Tre exempel på hur AI kan effektivisera energianvändningen"

¹ När nu granskningsorganet PCLOB inte längre är beslutsfört till följd av uppsägningar är det tveksamt om USA lever upp till kraven i EU-U.S. Data Privacy Framework (DPF), som är en hörnsten i EU-Kommissionens adekvansbeslut avseende USA.

- Svenska kraftnät anser att utredningen lyfter goda exempel på när AI har använts i energibranschen, men noterar samtidigt ett antal brister i utredningen i denna del.

Skälen för Svenska kraftnäts ståndpunkt

1. Genomgående i avsnittet sammanblandas begreppen "energi" och "el" vilket skapar osäkerhet i fråga om den avsedda betydelsen.
2. Exempelen i avsnittet har alla positiva effekter på el- och energisystemet men inget av de exempel som listas sänker elanvändningen, vilket dock antyds.
3. Exempel tre, som berör smarta system för optimering av energianvändning, saknar källhänvisning till det arbete som Schneider Electric utfört. Det är därför svårt att granska rimligheten samt om detta minskar elanvändningen för byggnader eller exempelvis värme.
4. Utredningen saknar i denna del exempel från offentlig sektor. Bland annat nämns sol- och vindkraftsprognostisering (Vattenfall) och stöd för marknadsprognostisering och balansering (ABB). Svenska kraftnät vill poängtera att myndigheten är ledande i Europa vad gäller AI för vind- och solkraftsprognoser och numera automatiskt balanserar det nordiska elsystemet med hjälp av en AI-lösning som togs i bruk tidigare i år. Svenska kraftnät ser att fler exempel från offentlig sektor kan motsäga en allmänt utbredd uppfattning att privat sektor genomgående ligger långt före i fråga om AI.

2 kap, avdelning "Energi", sid 57 i SOU:n (sid 25 i färdplanen), avsnittet "Räcker elen för AI?"

- Svenska kraftnät instämmer i att tillgången till elektricitet är en viktig förutsättning för ett fungerande svenskt AI-ekosystem. Myndigheten delar också uppfattningen att ett bättre statistikunderlag gällande datacenters elanvändning behövs. Svenska kraftnät anser dock att utredningen innehåller vissa brister i denna del, och i synnerhet att analysen gällande framtida tillgång till elektricitet behöver kompletteras.

Skälen för Svenska kraftnäts ståndpunkt

Utredningen beskriver att svenska myndigheters analyser om framtida elanvändning inte tar höjd för den potentiella ökning av efterfrågan på el som förväntas ske i takt med att användningen av AI ökar. Utredningen använder uttryck som "elbrist" och "elunderskott". Vad som avses är inte helt tydligt, men Svenska kraftnät tolkar det som att utredningen syftar på tillgången till tillförlitlig kraftförsörjning till ett konkurrenskraftigt pris.

Det är Svenska kraftnät's bedömning att myndighetens senaste kort- och långsiktiga marknadsanalyser är robusta nog att fram till åtminstone 2035 fortfarande täcka den elanvändning för serverhallar som kommer att använda AI. För analysår längre fram i tiden växer samtliga osäkerheter för alla delar av elsystemets utformning, vilket också är anledningen till det stora utfallsrummet. Om utfallsrummet för datacenter är otillräckligt för analysår bortom 2035 bör alternativa scenarion beskrivas.

Svenska kraftnät planerar för ett elsystem som kan hantera 300 TWh elförbrukning till 2045. Givet utredningens bedömning att "AI kommer att stå för någon eller några procent av den totala elkonsumtionen" (s. 54) så bör detta vara hanterbart. Om det också finns en pridfaktor (t.ex. prisvolatilitet) kan det motivera ytterligare planeringsåtgärder. Svenska kraftnät's bedömning är dock att risken för perioder med elunderskott fortsatt är mycket låg.

Ytterligare en aspekt som kan påverka energibehovet, är frågan hur framtagandet och kommersialiseringen av nya AI-modeller kan se ut i framtiden. Om många aktörer kan skapa och lansera egna modeller, kan detta medföra ett större energibehov. Om antalet aktörer och AI-modeller blir färre eller mer centraliserat, kan detta leda till mindre energibehov. Dessa aspekter bör övervakas i framtida prognoser, liksom frågan hur reglering av denna utveckling kan påverka energibehovet.

2 kap, avdelning "Data som en förutsättning för AI-utvecklingen", sid 73 f. i SOU:n (sid 41 f. i färdplanen), avsnittet "Skyddet för den personliga integriteten och möjligheter att använda data"

- Svenska kraftnät instämmer i utredningens förslag att praxis som avser Dataskyddsförordningen bör analyseras och förtydligas utifrån ett europeiskt perspektiv samt att en utredning bör tillsättas med uppdrag att se över implementeringen och tillämpningen av Dataskyddsförordningen i Sverige.

2 kap, avdelning "Data som en förutsättning för AI-utvecklingen", sid 76 i SOU:n (sid 44 i färdplanen), stycke 5, avsnittet "Förtydliga möjligheterna för offentliga aktörer att använda molntjänster"

- Svenska kraftnät instämmer i utredningens förslag att bestämmelsen i 10 kap. 2 a § OSL bör breddas samt att det bör förtydligas under vilka omständigheter offentliga aktörer kan och bör använda sig av molntjänster i sin verksamhet.

Skälen för Svenska kraftnäts ståndpunkt

Oklart tillämpningsområde

Svenska kraftnät anser att uttrycket "teknisk bearbetning" i bestämmelsen visserligen kan omfatta även AI-analys, men att det finns motstridiga uppgifter i bestämmelsens förarbeten som skapar tolkningssvårigheter. Där framgår nämligen:

1. att bestämmelsens syfte endast är att utvidga möjligheterna att lämna ut sekretessbelagda uppgifter vid it-drift (det förtydligas att den inte syftar till att möjliggöra andra former av utkontraktering eller samordning av tjänster med digitala inslag som en myndighet kan ha behov av)²
2. att uttrycket "tekniskt bearbeta eller tekniskt lagra" ska ha samma betydelse som i 2 kap. 9 och 13 §§ TF, att paragrafen ska utformas så att den stämmer överens med de begrepp och den systematik som används i OSL i övrigt, samt att förslaget inte ska påverka gällande bestämmelser om överföring av sekretess och tystnadsplikt enligt t.ex. 11 kap. 4a § och 40 kap. 5 § OSL, eller om tystnadsplikt för enskild enligt 4 § tystnadspliktslagen³

Begreppet it-drift omfattar i allmänhet inte rena användartjänster (som t.ex. vissa AI-verktyg). Men enligt förarbetena till de bestämmelser som prop. 2022/23:97 hänvisar till (se punkt 2 ovan) är det tydligt att uttrycket "tekniskt bearbeta eller tekniskt lagra" ska avse all slags databehandling ("ADB") utan någon begränsning till it-drift.⁴ Denna motsägelse i förarbetena försvårar tillämpningen av 10 kap. 2 a § OSL och därmed också den offentliga sektorns användning av AI-tjänster (som ofta driftas i molnet men

² Se prop. 2022/23:97 s. 11

³ Prop. 2022/23:97 s. 16 och 11.

⁴ Se prop. 1975/76:160 s 82 och 137, prop 2016/17:198 s 16 och 28, prop. 2017/18:49 s 195, prop 2019/20:201 s. 5 f. och 16 samt 2020/21:KU9 s. 4 f.

tillhandahålls som användartjänster). Med hänsyn till att lagtexten inte utesluter den vidare tolkningen, anser Svenska kraftnät att 10 kap. 2 a § OSL redan idag bör kunna tillämpas på användartjänster; För att stödja användning av AI i offentlig sektor bör det förtydligas att 10 kap. 2 a § OSL inte enbart syftar till att möjliggöra it-drift, utan också annan teknisk bearbetning och teknisk lagring som en myndighet kan ha behov av.

Olämplighetsbedömningen

10 kap. 2 a § OSL lägger en tung utredningsbörda på offentliga aktörer genom de många, varierande och komplexa omständigheter som ska beaktas i den föreskrivna "olämplighetsbedömningen".⁵ I förarbetena anges att information och vägledningar som publicerats på myndigheters webbplatser kan underlätta bedömningen,⁶ men detta är i praktiken sällan tillräckligt. Ett exempel är att offentliga aktörer förväntas beakta "det allmänna säkerhetsläget, nationellt eller internationellt"⁷ i sin bedömning – vilket kan kräva en annan överblick över politiska och strategiska frågor än vad enskilda myndigheter, regioner eller kommuner har. Även i fall då en utredning kan genomföras kräver den komplexa bedömningen mycket resurser och tid och kan, i brist på vägledning, utmynna i en splittrad tillämpning eller en omotiverat försiktig hållning. För att främja AI-användningen i offentlig sektor bör därför lagstiftaren, med ledning av strategiska överväganden, ta tydligare ställning till när utkontraktering anses lämplig respektive olämplig.

⁵ Prop. 2022/23:97 s. 12-13 och 17

⁶ Prop. 2022/23:97 s. 13

⁷ Prop. 2022/23:97 s. 13

Beslut

Detta remissyttrande har beslutats av generaldirektör Per Eckemark efter föredragning av avdelningschef Jorge Dognac och digitaliseringsstrateg Petter Green. I den slutliga handläggningen har även verksjurist Per Ekare deltagit.

Sundbyberg 2025-05-27

Per Eckemark

Jorge Dognac

DOKUMENT SIGNATURER

Innehållet i detta dokument är digitalt signerat.
Namn och tidpunkter visas på denna sida.

Dokumentet är signerat med Svenska Kraftnätts underskriftstjänst, SendSign